

Het succes van Teletekst kan worden toegeschreven aan drie kenmerken: eenvoudig (en tevens: beperkte capaciteit), actueel maar toch op ieder moment te raadplegen, 'gratis' (in de betekenis van de gebruiker, maar ook objectief goedkoop: ca 25 cent per Nederlander per jaar).

Om half zes sloot de voorzitter de bijeenkomst af en nodigde hij de aanwezigen uit voor een borrel die zou Voorzien in Onderlinge Communicatie.

Paul Slaa

Boekbesprekingen

J.J. Arnbak, J.J. van Cuilenburg, E.J. Dommering, *Verbinding en Ontvlechting in de Communicatie. Een studie naar toekomstig overheidsbeleid voor de openbare elektronische informatievoorziening (m.m.v. N.A.N.M. van Eijk, L.G. Portielje en P. Slaa), Amsterdam, Otto Cramwinckel Uitgever, 1990.*

In de luttele maanden die verstreken zijn sinds de samenstellers hun studie aan de minister-president aanboden, hebben ze over aandacht voor het 'VOC-rapport' niet te klagen gehad. Het rapport is inmiddels aan zijn tweede druk toe, verschillende wetenschappelijke genootschappen hebben er een discussiemiddag aan gewijd en ook aan recensie is geen gebrek: eerst drie stuks in 'Informatie & Informatiebeleid' en nu twee in dit lijfblad. Wie het boekwerkje voor het eerst in de hand neemt, valt op dat de auteurs enige pretentie niet uit de weg zijn gegaan. De presentatie via titel en omslag, de volgens de flaptekst 'niet toevallige' afkorting tot VOC, het gekozen motto van Hugo Grotius en die in scheepvaarttermen gegoten beleidsscenario's laten er geen misverstand over bestaan: Nederland staat voor de Gouden Eeuw van het informatieverkeer en deze studie reikt hiervoor het kompas aan. Maar wie verder in het rapport duikt, merkt dat de auteurs, ondanks alle verwijzingen naar een roemrijk verleden en een glorieuze toekomst, nergens de actuele politieke verhoudingen uit het oog verloren hebben. Hoe-

NOOT

¹ In internationaal verband wordt dergelijk onderzoek overigens al wel uitgevoerd, zie bijvoorbeeld de Proceedings van de *European Communications Policy Research Conferences (CPR)* van 1988 en 1989, verschenen bij resp. uitgeverij IOS, Amsterdam (1989) en Springer Verlag, Berlin (1990). CPR'91 zal dit najaar in Nederland plaatsvinden.

wel ze Grotius' tractaat over de vrije zeevaart als leidraad nemen, is ze niet ontgaan dat de huidige politieke krachtsverhoudingen in dit land eerder vragen om - in hun terminologie - een gematigd 'konvooi'- dan een liberaal 'vrije vaart'-scenario. Dit verschil tekent tevens de verschillende benadering in beide delen van het rapport: wijdse vergezichten in het analysegedeelte en meer nadruk op haalbaarheid en betaalbaarheid in het beleidsdeel.

Voorbijziend aan de pretentieuze presentatie moeten we vaststellen dat de studie de gewekte verwachtingen tot op royale hoogte inlost.

Immers, in kort bestek is een operatie van WRR-achtige omvang (ik denk daarbij allereerst aan het WRR-advies 'Samenhangend Mediabeleid' dat tussen 1979 en 1982 tot stand kwam) afgerond. Voor de eerste keer komen niet alleen de 'media'-bestaande en nieuwe diensten- of de 'infrastructuur' aan de orde, maar worden beide terreinen bestreken onder de noemer: informatiebeleid.

Ondanks de breedheid van de materie

is gepoogd samenhang in het geheel aan te brengen, zowel in de analyse (trefwoord uit de titel: verbinding en ontvlechting) als in het beleidsadviserende deel (trefwoorden: communicatievrijheid, nutsdienst, beleidsscenario's). Al met al is daardoor, ondanks de brede opdracht en de verschillende disciplines van de opdrachtnemers, een redelijk coherent rapport ontstaan. En, het mag hier ook wel even vastgesteld worden, het is het eerste toekomstrapport van dit kaliber waarin de communicatiewetenschappelijke inbreng zo'n nadrukkelijke plaats heeft gekregen. Tegelijkertijd kan het niet anders of de uitvoering van zo'n megalomane opdracht in zo'n beperkte tijdsspanne leidt op punten tot gebrekkige uitwerkingen, inconsequenties en tegenstrijdigheden - zoals hierna ook zal blijken.

Verbinding en ontvlechting

Allereerst richten we de blik op 'verbinding en ontvlechting in de communicatie', het centrale begrippenpaar en de basis voor het acrostichon dat het rapport aan zijn roepnaam helpt.

De studie beschrijft, zo citeer ik de samenvatting, de vele verbindings- en ontvlechtigingsprocessen op maatschappelijk, economisch, juridisch en technologisch gebied die het informatiebeleid van de overheid op middellange termijn beïnvloeden.

De verrichte analyses resulteren in de prognose dat de openbare informatievoorziening in de jaren negentig zal worden gekenmerkt door herstructureering.

Grosso modo zal deze vorm hebben van *horizontale verbinding* (integratie van telecommunicatie-infrastructuren, telematica, schaalvergroting, 'cross-media-ownership') en *verticale ontvlechting* van informatiediensten ten opzichte van transportdiensten en van transportdiensten ten opzichte van de infrastructuraanbieder(s).

Behalve als verklaringsmodel voor economische en technologische ontwikkelingen wordt het begrippenpaar even moeiteloos ingezet voor de analyse van

maatschappelijke processen (verzuiling en ontzuiling) en juridische trends (internationalisering).

Op deze manier wordt het dualisme 'verbinding/ontvlechting' (het had, begrijp ik, overigens ook integratie/desintegratie of convergentie/divergentie mogen heten) nogal eenvoudig over allerlei ongelijksoortige terreinen en trends heengelegd, als een deksel dat op elk potje past. Aldus verkrijgt het analytische deel van het rapport een wat kunstmatige samenhang die in zijn algemeenheid niet al te veelzeggend is.

Deze indruk wordt versterkt wanneer de auteurs ook tegenbewegingen moeiteloos in hun betoog invlechten. In zo'n geval treedt -in de terminologie van het rapport- na het proces van horizontale verbinding en verticale ontvlechting 'verticale re-integratie' op. Een dergelijke tegenbeweging constateren ze op het - niet geringe terrein van - de groot-schalige commerciële omroep. Dit onbeperkt oprekken van het centrale begrippenpaar maakt het meer tot een goed gevonden oppositie dan tot een bruikbaar analyse-instrument.

Bezwaarlijker vind ik het feit dat verderop in het rapport niet duidelijk wordt welke beleidsconsequenties verbonden worden aan de hier gesignaleerde ontwikkelingen.

Ik mis, met andere woorden, de verbinding tussen het eerste, analyserende deel en het tweede, beleidsadviserende deel van de studie.

Als bijvoorbeeld in het analytische deel ontwikkelingen - onder de noemer 'horizontale verbinding' - als concentratie en cross-ownership voorspeld worden (verschijnselen die nota bene de centrale legitimatie zijn voor het overheidsbeleid op het terrein van de gedrukte consultatiemedia, de pers) dan ligt de vraag voor de hand of zulke ontwikkelingen niet eveneens gevolgen moeten hebben voor het beleid op het terrein van de elektronische consultatie.

Communicatievrijheid

Hoofddoelstelling van het 'gecoördi-

neerd informatiebeleid' van de overheid dient volgens de auteurs 'communicatievrijheid' te zijn. Als componenten daarvan onderscheiden zij: subjectieve uitingsvrijheid, afweerfunctie en zorgfunctie. Voor het mediabeleid blijkt vooral het laatste, de zorgfunctie, van belang. In ons land valt daaronder met name een voorwaardenscheppend beleid, gericht op de instandhouding van de veelgeprezen pluriformiteit.

Volgens de auteurs heeft deze zorg betrekking op zaken als het aantal en de hoedanigheid van de informatie-aanbieders, de toegankelijkheid en beschikbaarheid van informatiesoorten en de variatie in presentatievormen, en de continuïteit van de voorziening.

Wat mij betreft bieden de auteurs hier een uitstekend beleidskader dat smaakt naar meer. Het is alleen jammer dat deze centrale overwegingen niet verder worden uitgewerkt; minder dan twee pagina's tekst voor zulke hoofdzaken is wat mij betreft wat al te 'no nonsense'. Dit klemmt te meer omdat de houdbaarheid van het nationale beleidskader, afgemeten aan het - enkele paragrafen eerder geschetste - steeds grotere belang van de Europese regelgeving, in twijfel getrokken wordt:

"Het valt niet aan te nemen dat de omroep en andere cultureel bepaalde informatiediensten zich binnen de vrijheid van dienstverlening een uitzonderingspositie in het EG-Verdrag zullen weten te houden."

Ook laten de auteurs in het midden wat volgens hen in geval van strijdheid van nationaal en Europees beleid aanpassing zou behoeven. Moet de nationale regelgeving wijken voor het sterk economisch georiënteerde Europese beleid of moet, omgekeerd, gepoogd worden het Europese mediabeleid wat meer culturele dimensie te geven? Opmerkelijk is dat hier, zoals zo vaak het geval, 'Europa 1992' meer wordt voorgesteld als een onafwendbaar natuurverschijnsel dan als een beïnvloedbaar politiek proces. Maar ook hier geldt: wie zwijgt, stemt toe.

Nutsdienst

Een belangrijke legitimatie voor het overheidsbeleid ligt in het begrip 'nutsdienst'. Onder een algemene nutsdienst wordt verstaan een 'dienst waarvan de verlening een algemeen maatschappelijk belang heeft dat uitstijgt boven enig individueel of groepsbelang, en waarvan de instandhouding is gewaarborgd door de overheid of door derden vanwege de overheid.'

De term is afgeleid van het begrip nutsvoorziening (public utility) uit de telecommunicatie en wordt aldus verbreed en toepasbaar gemaakt op informatiediensten, waarin tot dusverre het analoge begrip 'publieke dienst' (public service) gehanteerd werd.

Op zich is het een goede zaak dat, waar gekozen wordt voor een 'informatiebeleid' als koepel voor de traditioneel gescheiden beleidsterreinen m.b.t. telecommunicatie / infrastructuur en informatiediensten / media, ook in de verdere operationalisering ervan naar het beleid gezocht wordt naar een overkoepelend begrippenkader.

Opvallend -hoewel niet vreemd, gelet op zijn herkomst- is wel dat het begrip nutsdienst beter is uitgewerkt voor wat betreft de infrastructuur dan voor de informatiediensten, zowel consultatief (videotex e.d.) als allocutief (w.o. omroep). Zo kunnen de auteurs t.a.v. de infrastructuur steunen op een bestaande ITU-definitie, terwijl ze zich t.a.v. de omroep geroepen gevoeld hebben om een eigen, geheel nieuwe operationalisering te ontwerpen. Opmerkelijk is overigens dat hierbij vrijwel nergens aan bestaande literatuur over 'omroep als publieke dienst' gerefereerd wordt.

In de praktijk leidt de uitwerking van het begrip nutsdienst op het terrein van de allocutie/omroep tot een engere taakstelling dan thans het geval is, en op de terreinen consultatie en infrastructuur juist tot een bredere taakstelling.

Bij de omschrijving van allocutie als nutsdienst, en daarmee de afbakening van de omroep taak, gaan de auteurs uit van een functionele benadering, steu-

nend op een analyse van de functies die de massamedia voor de samenleving vervullen.

"*Vrij algemeen* (cursivering van mij -jb) wordt een zestal mediafuncties onderscheiden, te weten: informatie, opiniëring, kritiek, expressie, amusement en mobilisatie."

Op basis van deze functies (exclusief mobilisatie) worden een drietal modellen voor de 'omroep als nutsdienst' onderscheiden, die later ingezet worden bij de uitwerking van de beleidsscenario's voor het toekomstige omroepbeleid:

Op zich is deze aanpak een goede poging om de discussie over de toekomstige taakstelling van de publieke omroep te objectiveren en deze aldus los te koppelen van meer momentane discussies over zenderindeling, concessiestelsel en de wenselijkheid van een commercieel aards net.

Bepalend hierbij is echter de kwaliteit van de gekozen indeling. En de functie-indeling die hier gehanteerd wordt is minder onomstreden dan in het rapport wordt gesuggereerd.

Hij is ontleend aan de WRR-voorstudie 'Media en pluriformiteit' die mede-auteur Van Cuilenburg samen met McQuail schreef en waarin -zoals de voorstudie zelf ook nadrukkelijk aangeeft- een keuze gemaakt is uit de talrijke functie-indelingen die in de communicatiewetenschap bestaan. Op zich is deze keuze even legitiem als elke andere keuze, maar het gaat wat ver om deze voorkeur enkele jaren later alsnog heilig te verklaren.

In deze functie-indeling en de erop gebaseerde modellen ligt intussen wel een voorkeur besloten voor de politieke taak van massamedia (het primaat van -politieke- informatie) boven de sociale en culturele functies, zoals cultuuroverdracht en integratie. Zo wordt de infor-

matietaak via 'informatie', 'opiniëring' en 'kritiek' wel zeer breed uitgemeten, terwijl de culturele taak hoogstens als kleefpasta aangewend mag worden.

Nogmaals, de discussie over de toekomstige taak van de publieke omroep is van groot belang, maar het zou het debat ten goede komen wanneer de auteurs openlijk hun agenda zouden trekken in plaats van deze in een functie-indeling te verbergen. Nu worden wat al te gemakkelijk drie van de vier (of voor aanhangers van de Britse standaard: twee van de drie) klassieke taken van de publieke omroep op een zijspoor gezet.

Bij de andere terreinen van informatie-beleid, consultatie en infrastructuur, pakt de operationalisering van het begrip nutsdienst heel wat ruimhartiger uit. De op zich verdedigbare nadruk die de auteurs leggen op het belang van de beschikbaarheid van goede en overzichtelijke verkeerswegen voor alle soorten informatieverkeer kan in de praktijk neerkomen op *technology push*. Met betrekking tot de consultatieve informatievoorziening constateren de auteurs "een groeiende discrepantie tussen technologische mogelijkheden en feitelijke vraag, terwijl het beleid niet gericht is op stimulering van de vraag". Hier lijkt ontwikkeling van de markt op basis van beschikbare technologie een belangrijker beleidsdoel dan het voldoen aan relevante behoeften uit de informatiemarkt.

Ten aanzien van de infrastructuur gaat het rapport gelukkig niet zover als eerder het Zegveld-rapport dat integratie van netwerken en totale verglazing van de lokale netten in het vooruitzicht stelde, maar stelt wel zodanige eisen -een volledig dekkende infrastructuur die alle communicatievormen mogelijk maakt- dat de samenleving op hoge kosten gejaagd wordt zonder dat duidelijk is dat

hiernaar voorlopig ook voldoende vraag is.

De kwestie van vraag en aanbod in de informatievoorziening is sowieso de 'missing link' in het hele verhaal. Weliswaar wordt verwezen naar het volstrekt ontbreken van succesvolle teleconsultatiediensten, toch worden er eisen aan de infrastructuur gesteld als ware hieraan evidente maatschappelijke behoefte.

Scenario-methode

Hoewel de beleidsscenario's aan het einde van het rapport volgens de auteurs slechts een 'illustrenderende functie' vervullen, nemen ze in het geheel een belangrijke plaats in. Per terrein -allocutie, consultatie en infrastructuur-schetsen de auteurs, uitgaande van een uitwerking van het begrip nutsdienst, een drietal scenario's voor het te voeren beleid. Al naargelang de gewenste rol van de overheid kan aan het begrip nutsdienst een brede of smalle opvulling gegeven worden, vanaf een sturend 'loodsscenario', via de middenweg van het 'konvoosscenario' naar een liberaal 'vrije vaartsenario'.

Ik moet bekennen dat ik met de ontwikkelde scenario's niet erg uit de voeten kan.

Normaal gesproken zijn scenario's vooral interessant vanwege de dynamiek die ze uitstralen en het beroep dat ze doen op het meedenken van de lezer: het proces van het analyseren van de huidige situatie, het selecteren van en manipuleren met de belangrijkste ontwikkelingen in de richting van voorstellingen omtrent de toekomst.

Maar in dit geval voel ik die prikkel niet, er 'beweegt' niets, we krijgen per terrein een drietal kant-en-klare, statische (toekomst)modellen aangereikt waarvan de relatie met de analyse in het eerste deel niet duidelijk is en die op een aantal ijkpunten (met behulp van Consumentengids-achtige plussen- en minnenschema's) beoordeeld worden. En ziet, de gulden middenweg blijkt steevast te winnen.

Waarschijnlijk doe ik de auteurs onrecht en zit er meer in dan ik er nu uithaal, maar mij lukt het op grond van de aangereikte informatie niet om de gevolgde methode ook maar bij benadering te kunnen reproduceren en beoordelen, laat staan te repliceren. Wellicht zullen de -binnenkort te verschijnen - achtergrondstudies daarover meer helderheid verschaffen.

Ook de uitwerking van het aan het eind van het rapport voorgestelde Commissariaat voor de Elektronische Informatievoorziening (naar het voorbeeld van de Amerikaanse Federal Communications Commission) acht ik te elementair om hierover een oordeel af te geven.

U merkt wel, mijn oordeel over het VOC-rapport bestaat uit een mengeling van waardering en kritiek:

- waardering voor het geheel: de brede aanpak, de poging om het gehele informatiebeleid, dat wil zeggen de rol van de overheid t.o.v. het infrastructuur, transport- en informatiediensten langs **een** meetlat te leggen;

- kritiek op de uitwerking op niet onbelangrijke punten: op het centraal begrip-penpaar dat als uitgangspunt voor de analyse diende, op de uitwerking van het begrip 'nutsdienst' per terrein en, ten slotte, uit de vragen naar de gehanteerde scenario-methode.

Maar één ding staat vast: de studie is een ambitieuze en verdienstelijke poging om de brede maatschappelijke discussie die dit terrein verdient te stimuleren. Het grootste risico dat de receptie van een studie als deze bedreigt, lijkt me het gevaar om tussen twee stoeien in te vallen: te weinig wetenschappelijk voor wetenschappers en te weinig beleidsgericht voor beleidsmakers.

Drs J.L.H. Bardoel - NOS afd. Beleidsontwikkeling

Nogmaals: Verbinding en Ontvlechting in de Communicatie

Zelden wordt een communicatiewetenschappelijk rapport een bestseller, maar de eerste druk van het VOC-rapport was na zeven weken al uitverkocht en de tweede druk verkoopt goed. Ook zelden is een communicatiewetenschappelijk rapport aanleiding geweest voor uitgebreide discussies tussen vakgenoten (twee openbare discussies hebben al plaatsgevonden) en een reeks besprekingen zijn of worden gepubliceerd. Er is veel lof geuit tijdens die gelegenheden over deze studie: over de helderheid van het betoog, over de omvangrijkheid van de verrichte studie en over de uitleg van beleidskeuzes voor openbare elektronische informatievoorzieningen in het land. Die lof is terecht.

De doelstelling van het rapport is het analyseren van keuzes die de overheid en andere actoren moeten maken rond de ontwikkeling van elektronische publieksmedia in het komende decennium. Niet minder dan 22 deelvragen - om richting te geven aan de studie - werden door vijf betrokken departementen aan de onderzoekers geleverd.

In het algemeen bereikt het rapport de genoemde doelstelling. Een drietal beleidsscenario's wordt geschetst voor zowel allocutie- als consultatiediensten - zogenaamde 'loods' -, 'vrije-vaart'- en 'konvooi'-scenario's.

Ik wil daar niet verder op ingaan. In dit nummer van Massacomunicatie vindt u immers nog een (uitgebreide) bespreking en een verslag van een van de eerder genoemde openbare discussies. Ik wil mij hier beperken tot enige kritische kanttekeningen, gemaakt bij de hoeksteen van de studie: communicatievrijheid.

Communicatievrijheid wordt benaderd vanuit een juridisch perspectief. Aansluiting wordt gezocht bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens: "het recht op vrijheid van meningsuiting, omvattende de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of door te geven, zonder inmenging van overheidswegen en ongeacht grenzen".

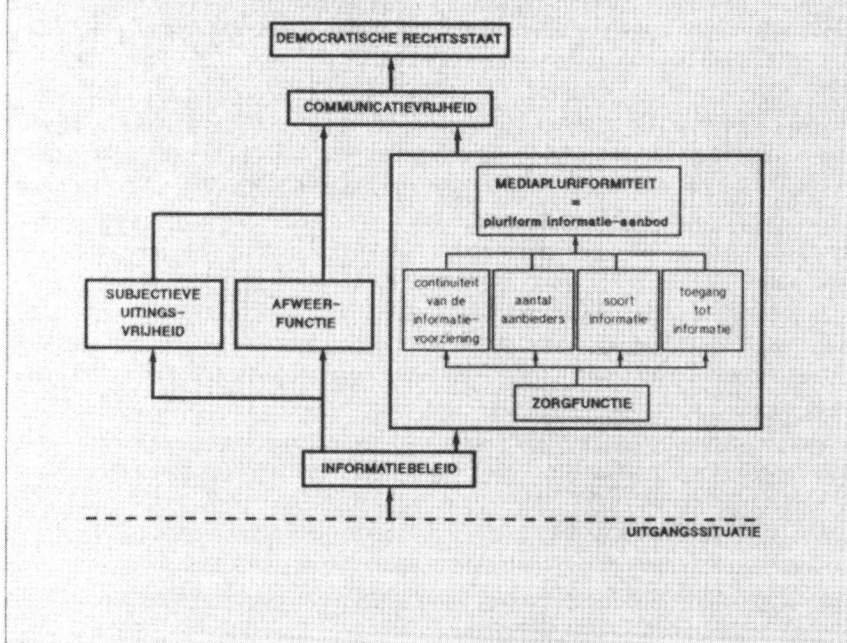
Zonder verdere uitleg wordt een drietal componenten van deze invulling van communicatievrijheid genoemd: subjectieve uitingsvrijheid, de afweerfunctie en tenslotte de zorgfunctie. Enkele voorbeelden worden gegeven van wat bedoeld wordt met deze drie componenten, en een verdere splitsing wordt aangegeven voor de zogenaamde zorgfunctie. Deze zorgfunctie kan volgens de auteurs gezien worden als het 'voorwaardenscheppen-beleid' gevoerd door de overheid, gevat in de term mediapluriformiteit.

De drie genoemde componenten van communicatievrijheid worden schematisch afgebeeld, vermoedelijk in de veronderstelling dat 'a picture is worth a thousand words'. Deze veronderstelling is nogal extreem doorgevoerd in het rapport. Het rapport bevat 41 schema's, merendeels geperst in een hoofdstuk (gemiddeld één per bladzijde).

Of schema's altijd tekstbesparend werken is de vraag. Neem bijvoorbeeld het schema ter ondersteuning van de tekst over communicatievrijheid dat hierbij is afgedrukt. Noch in het schema noch in de bijbehorende tekst wordt duidelijk wat de relatie is tussen de drie componenten van communicatievrijheid. Worden alle drie met evenwichtige maatregelen en aandacht vanuit de overheid bekeken? Hebben activiteiten, ondernomen vanuit één van de componenten, invloed op de andere componenten? Zijn er raakvlakken of overlappingen tussen de componenten? Waar zijn knelpunten of problematische aspecten in het schema te vinden? In hoeverre wordt een statisch model van communicatievrijheid voorgesteld in het schema, of zijn er juist veranderingen te constateren in de relatie tussen deze componenten? Zijn die drie componenten de enige of zijn er andere denkbare elementen van communicatievrijheid?

Dit soort vragen worden niet door het schema opgehelderd, en discussies rond dergelijke vraagstellingen zijn niet terug te vinden in het rapport. Dit is juist

Kader 6.2 ZORGFUNCTIE ALS ONDERDEEL VAN HET INFORMATIEBELEID VAN DE OVERHEID

zo bezwaarlijk, omdat communicatievrijheid wordt beschouwd als hoeksteen van de hele studie. De studie is in feite gebaseerd op een relatief onproblematische uitleg van het begrip communicatievrijheid in een hoofdstuk van slechts zes bladzijden, waarvan een bladzijde wordt opgeofferd aan twee schema's. Zo'n magere uitleg zou eventueel recht gezet kunnen worden door het verrichten van een achtergrondstudie. Momenteel wordt een zestal van zulke achtergrondstudies geschreven (binnenkort apart gepubliceerd bij uitgeverij Otto Cramwinkel), maar geen van die studies heeft met de hoeksteen van het rapport te maken. Ook - en dat zou een andere, wellicht minder elegante oplossing geweest zijn - wordt er niet verwezen naar andere studies over communicatievrij-

heid en de relatie met een democratische rechtstaat; de geredigeerde uitgave *Democracy and the Mass Media* (Cambridge, 1990) door J. Lichtenberg is hier een voorbeeld van. Maar de auteurs van het VOC-rapport hebben besloten de lezers niet op te zadelen met een uitvoerig notenapparaat. Wij kunnen dus slechts gissen hoe de auteurs over de problematische aspecten van communicatie - vrijheid denken. Misschien hebben de opdrachtgevers van het rapport geen probleem met de beperkte theoretische onderbouwing van het begrip communicatievrijheid. De opdracht, per slot van rekening, was een kader te schetsen voor toekomstig overheidsbeleid, niet om een academische verhandeling te houden over een concept.

Om hoeverre worden beleidsaanbevelingen geleverd ten aanzien van toekomstige openbare elektronische informatievoorzieningen?

De drie geschetste scenario's ('loods', 'vrije-vaart' en 'konvooi') zijn juist bedoeld om die vraag te beantwoorden. Maar ten aanzien van een gebied waar ik enige belangstelling voor heb - public access en telematica - is het moeilijk om de kernvragen van dit gebied terug te vinden in deze scenario's. Het is niet zo dat de auteurs onbekend zijn met het begrip 'public access'; de phrase wordt immers op verschillende plaatsen in het rapport gebruikt. Een uitwerking echter

van hoe public access van nieuwe vormen van telematica bereikt zou kunnen worden - en waarom dat van essentieel belang is voor een democratische rechtstaat - is niet te vinden in het VOC-rapport.

Er blijven niettemin vele andere onderwerpen over die uitgebreid in het rapport besproken worden. Voor die bijdragen en voor het geven van richting aan discussies over hoe telematica beleid gevoerd dient te worden is publikatie van dit rapport zeer welkom.

Dr. N. Jankowski, K.U.N.